

En stämman som sent ska glömmas

Södermanlands spelmansförbunds jubileumstämman i Nyköping kan läggas till handlingarna som en värdig tillställning, som sent ska glömmas. Lördagens förstämma blev en norrländsk hyllning i ord och ton på äkta dialekt. För den svarade mästerspelmännen Thomas Andersson — en äkta burträskare — samt bröderna Mats och Ulf Andersson med rötterna starkt förankrade i Jämtland.

Några hundra meter från Nyköpingshus och Kungssalen ligger Sörmlands museum. Där pågår, som vi tidigare omtalat, utställningen "Trollfiol och syndaskrynkla".

Trollfiol blev också något av adelsmärke när de tre mästerspelmännen lät stråktaget leka över strängarna. Kungssalens alla vrår fylldes av trolska toner, som för övrigt också droppade ner utför de slitna tegelstrapporna.

Från de öppna fönstren ringlade tonflåtor ut och blandades med vattnet i Nyköpingsån. Ingen hade blivit förvånad om de upptäckt Näcken ute i den strida strömmen.

"Di lärde säj spela å Näcken, sa di. Di skulle gå tre torsdagskvällar efter varann å sitta under é bro å lära säj. Di blev så styva såna där så di kunde spela hur di ville å hur mycket som helst. Att di spela Näckens polska, då ha ja hört tals på. Då vart di ju så dana, så di fick lov å ta fioln från dom för di måtte inte sluta annars. Då va själva Hin Häken, di skylldes för allt sånt där."

• Allvar och fest

Ja, citat, som är hämtat ur "Trollfiol och syndaskrynkla" och ursprungligen en uppteckning från Bålinge samt bevarad i Dialekt- och folkminnesarkivet, Uppsala, 2897:7, kan mycket väl tillämpas den här gången.

Låtarna som de "tre Anderssons" spelade blev en ut-

Spelmansförbundets ordförande, Sören Olsson, Strängnäs, spelade upp till en stunds dans i Gästabudssalen tillsammans med Bernt Ohlsson och Anita Hedlund, Malmabygdens B-lag.

präglad tolkning av den norrländska dialekten. Där speglades livets allvar och fest. Flera av de gamla välkända spelmännen långt däruppe i norr hade genom hårt arbete i skogen stela fingrar, men ändå hade de något viktigt att meddela med sin musik. Dialekten var olika i älvdalarna, men gemensamt för dem alla var att de var virtuoser.

Från Burträsk i Västerbotten — där Thomas Andersson hör hemma — bar det av söderut till Jämtland och då var det bröderna Ulf och Mats Andersson som greppade sina instrument.

Även där finns det stolta spelmanstraditioner. Inom landskapets hank och stөр har det funnits många som lärt sig spela av Näcken. Andra hade trollfioler byggda av speciella träslag. Kanske till och med av "döben", det vill säga ben från en avliden människa.

Gemensamt för dem alla var att spela, det kunde de. Ulf och Mats Andersson är två som fört spelmanstraditionen vidare.

• IWetter-anda

Gustaf Wetter är en av de sörmländska spelmän som aldrig kommer att glömmas.

Det var också han som på sin tid införde att man skulle ha gästspelmän vid särskilt högtidliga tillfällen.

De sörmländska spelmännens 60-årsjubileum kunde inte ha fått en värdigare upptakt, betonade förbundets vice ordförande, Christina Frohm, där hon avtackade de tre mästerspelmännen från Norrland.

Söndagens jubileumstämman gick i traditionell stil. Den började, som sig bär, med allspel, och fortsatte med massor av musik som framfördes av grupper från i huvudsak Sörmland.

Naturligtvis var det många av de sörmländska spelmännen från äldre tider som fick sina låtar spelade. Ingen av de cirka 30, som var med 1925 och bildade Sörmlands spelmansförbund, finns med längre, men deras barn och barnbarn för spelmanstraditionen vidare.

Spelmansmusiken i Sörmland lär aldrig ha varit starkare än vad den är för tillfället, men det har varit svåra år för den svenska folkmusiken. I Sörmland har man nu siktet

inställt på år 1995 då det är dags att fira de 70.

CARL-GUSTAF OHLSSON